

С.І. Головацька, к.е.н., професор,
<https://orcid.org/0000-0002-1671-1718>

А.І. Курак,
<https://orcid.org/0000-0002-8182-6992>
Львівський торговельно-економічний університет,
м. Львів

ВНУТРІШНІЙ КОНТРОЛЬ ЗАБЕЗПЕЧЕНЬ МАЙБУТНІХ ВИТРАТ І ПЛАТЕЖІВ ЯК ІНСТРУМЕНТ РИЗИК-ОРІЄНТОВАНОГО УПРАВЛІННЯ

Анотація

У статті уточнено зміст і функції внутрішнього контролю забезпечень майбутніх витрат і платежів, систематизовано організаційні складові контрольного процесу забезпечень майбутніх витрат і платежів як елементу ризик-менеджменту підприємства, обґрунтовано важливість використання облікових інструментів як механізму запобігання ризиків діяльності, розроблено методичну модель та уточнено склад забезпечень майбутніх витрат. Актуальним є удосконалення організаційно-методичної моделі внутрішнього контролю забезпечень майбутніх витрат і платежів як інструменту ризик-менеджменту підприємства, оскільки економічна діяльність в умовах ринкових відносин, жорсткість конкурентної боротьби, політична та економічна нестабільність зумовлюють проблеми ідентифікації, оцінки та управління підприємницькими ризиками. Важливу роль в управлінні діяльністю підприємства в умовах ризику відіграє бухгалтерський облік забезпечень майбутніх витрат і платежів як складова політики управління ризиками та інструмент мінімізації і нейтралізації їх наслідків.

Ключові слова: забезпечення майбутніх витрат і платежів, контроль, внутрішній контроль, методична модель, об'єкти, джерела, ризик-менеджмент, управління.

Svitlana Holovatska, Candidate of Economic Sciences, Professor,
<https://orcid.org/0000-0002-1671-1718>

Anastasiia Kurak,
<https://orcid.org/0000-0002-8182-6992>
Lviv University of Trade and Economics, Lviv

INTERNAL CONTROL OF PROVISION AS INSTRUMENT OF RISK ORIENTED MANAGEMENT

Summary

The article discusses issues related to risk management in the system of internal control of the company, gives different interpretations of the concept of «risk» and the main stages of risk

management framework in internal control system on the basis of accounting and analytical information, functions of the internal control over the provision, organizes the organizational components of the control process of provision as an element of risk management of the enterprise, substantiates the importance of using accounting tools as a mechanism for preventing business risks, developed a methodological model and specified the composition of the provisions future costs of objects and information sources of internal control. Internal control, as defined in accounting and auditing, is a process for assuring of an organization's objectives in operational effectiveness and efficiency, reliable financial reporting, and compliance with laws, regulations and policies. The improvement of the organizational and methodological model of internal control over the provision as an instrument of risk management of the enterprise is urgent, as economic activity in the conditions of market relations, the rigidity of competition, political and economic instability predetermine the problems of identification, assessment and management of business risks. Detected objects and systematized information sources internal control. The action of any risk can lead to negative consequences, so each company should develop a system of measures aimed at the maximum possible reduction of undesirable effects. Internal control is important, since it allows you to increase the company's management and compliance with its goals and objectives. An important role in managing the company's business in a risk-taking environment is played by accounting for the provision as part of a risk management policy and a tools for minimizing their effects.

Keywords: provision, control, internal control, methodological model, objects, sources, risk management, management.

Постановка проблеми. В умовах ринкової конкуренції для забезпечення фінансової безпеки промислового підприємства першорядного значення набуває створення ефективного механізму нівелювання комерційних ризиків. Одним з його елементів є забезпечення майбутніх витрат і платежів. Вони виконують функції згладжування коливань фінансового результату та страхування відповідальності адміністрації підприємства, планування величини витрат на майбутні періоди. Для ефективного здійснення даних функцій на підприємстві повинен бути налагоджений внутрішній контроль забезпечень майбутніх витрат і платежів. Він виступає на підприємстві цілісною системою, яка підпорядковується єдиним вимогам і принципам побудови та функціонування. На сьогодні система внутрішнього контролю на підприємстві працює недостатньо ефективно, відсутня інформація про фактичні відхилення, помилки та небажані явища, неправильний вибір об'єктів та предметів контролю, відсутність необхідної інформації для прийняття керівництвом ефективних управлінських рішень, тому дане питання потребує детальної теоретичної розробки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Суттєвий внесок у зародження та формування внутрішнього контролю як науки, що стало підґрунтям для подальшого її розвитку, зробили такі вчені: І. І. Бабіч [1],

Т. А. Бутинець [2], І. М. Вигівська [5], Г. Л. Вербицька [4], С. І. Головацька [6-7], А. Г. Завгородній [8], П. О. Куцик [11], Є. В. Калюга [9], М. Д. Корінько [10], Л. В. Нападовська [12], В. С. Терещенко [13] та ін. Однак питання контролю забезпечень майбутніх періодів у господарській діяльності підприємства розкриті недостатньо. Це призводить до того, що керівники втрачають можливість впливати на процеси, які відбуваються на підприємстві, що може призвести до маніпуляції з фінансовим результатом.

Метою статті є визначення, систематизація та структуризація організаційно-методичної моделі внутрішнього контролю забезпечень майбутніх витрат і платежів як елементу ризик-орієнтованого управління ризиками діяльності підприємства.

Виклад основного матеріалу. В умовах ринкової економіки ризик – ключовий елемент підприємництва. Економічна діяльність в умовах ринкових відносин, жорсткість конкурентної боротьби, політична та економічна нестабільність зумовлюють надзвичайну актуальність проблеми ідентифікації, оцінки та управління підприємницькими ризиками.

Управління економічними ризиками суб'єктів господарювання – це система цілеспрямованого впливу на всі види ризику підприємства, які в своїй сукупності дозволяють уникнути, зменшити або мінімізувати негативні наслідки суб'єктивно-об'єктивного характеру господарського середовища.

Важливу роль в управлінні діяльністю підприємства в умовах ризику відіграє бухгалтерський облік як інструмент мінімізації (нейтралізації) ймовірних наслідків господарських ризиків шляхом створення для керівництва відповідного інформаційного забезпечення на всіх етапах процесу управління.

З метою забезпечення ефективного управління діяльністю підприємства, підвищення його рентабельності, збереження активів, зростання капіталу тощо необхідний чіткий механізм контролю за господарськими операціями. Ці процеси повинні давати змогу всім учасникам системи управління отримувати та використовувати у процесі прийняття рішень достовірну фінансову інформацію, що залежить від ефективності діючої системи контролю. В умовах ринкової економіки будь-який економічний суб'єкт має свою цільову функцію, яка реалізується та досягається за допомогою ефективного управління. Однією з функцій управління окремим суб'єктом є внутрішній контроль.

Т. А. Бутинець стверджує, що «внутрішній контроль – це постійна, щоденна робота, яка унеможливує допускання зловживань і дає

можливість використовувати ресурси підприємства, включаючи людський капітал, на його користь відповідно до прийнятих планів, а також захищає інтереси працюючих у відповідності до умов колективного договору» [2].

А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк, Г. О. Партин дають таке визначення внутрішнього контролю: «здійснюваний підприємством процес перевірки виконання всіх управлінських рішень у сфері фінансової діяльності з метою організації фінансової стратегії та запобігання кризовим ситуаціям, які можуть призвести до банкрутства цього підприємства» [8].

Як стверджує М. Д. Корінько, внутрішній контроль – це система заходів, визначених керівництвом підприємства та здійснюваних на підприємстві з метою найбільш ефективного виконання усіма працівниками своїх обов'язків щодо забезпечення та здійснення господарських операцій [10].

На думку Є. В. Калюги, внутрішній контроль – це система спостереження за ефективністю, доцільністю та законністю здійснюваних операцій з метою збереження грошових потоків та матеріальних цінностей, а також це складова ринкового механізму та одна з основних функцій управління підприємством [9].

Отже, найбільш повним є визначення внутрішнього контролю як постійного процесу перевірки доцільності, законності здійснення господарських операцій, ефективності діяльності підприємства, виконання управлінським персоналом своїх функцій та обов'язків з метою запобігання розкраданням, кризовим явищам та іншим негативним фактам, явищам та їх наслідкам [6].

Підтримуємо думку більшості вчених та вважаємо, що основною метою внутрішнього контролю є інформаційне забезпечення та перевірка управлінських рішень щодо наявності чи попередження помилок, відхилень і усунення їх причин.

Сьогодні залишається відкритим питання щодо встановлення функцій внутрішнього контролю. Так, Т. А. Бутинець пише, що необхідним є виконання системою внутрішнього контролю наступних функцій:

- 1) виявлення та використання внутрішніх резервів і посилення режиму економії;
- 2) виявлення резервів підвищення продуктивності праці;
- 3) запровадження заходів щодо зниження собівартості продукції;
- 4) покращення використання матеріальних, фінансових, трудових ресурсів;
- 5) усунення непередбачених витрат;
- 6) попередження крадіжок та інших правопорушень [2].

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

Не можна не погодитися з Л. В. Нападовською, яка запропонувала до функцій внутрішнього контролю відносити:

- 1) експертну оцінку стратегічних напрямів розвитку підприємства;
- 2) контроль процесів, що відбуваються в самій організації;
- 3) оцінку прийнятих управлінських рішень;
- 4) оцінку досягнутих результатів;
- 5) оцінку якості здійснення планування, обліку, організації, аналізу;
- 6) контроль за виконанням функціональних обов'язків конкретними виконавцями;
- 7) надання кваліфікованої допомоги управлінському персоналу [12].

Система внутрішнього контролю повинна мати не формальний, а реальний і систематичний характер. Ознаками такого контролю є: систематичний контроль усієї фінансово-господарської діяльності підприємства, оперативний контроль за використанням матеріальних, фінансових і трудових ресурсів з боку керівників структурних підрозділів (центрів відповідальності); контроль базується на точній оцінці, об'єктивних вимірниках, який здійснюють керівник підприємства, його заступник, головний бухгалтер, бухгалтери та інші фахівці апарату управління; встановлення зворотного зв'язку з контрольованим об'єктом (керівники структурних підрозділів (центрів відповідальності) звітують перед керівництвом про усунення недоліків, а керівництво вживає заходів для впливу на осіб, винних у негативних наслідках); затвердження систем внутрішнього контролю в обліковій політиці, що передбачає графік документообігу; посадові інструкції менеджерів усіх рівнів; узагальнення результатів контролю, їх аналізу, розроблення заходів із усунення недоліків.

На основі проведеного дослідження з'ясовано, що для зручності проведення контролю забезпечень майбутніх витрат і платежів підприємств доцільно виокремлювати три основні етапи (рис.1): організаційно-підготовчий (постановка мети та завдань, формування інформаційного забезпечення, вибір суб'єктів внутрішнього контролю), дослідний (методичний) – використання способів та методичних прийомів, реалізація методики, формування доказової бази для прийняття об'єктивних рішень за результатами контролю, результативно-узагальнюючий (документальне оформлення результатів внутрішнього контролю та використання результатів контролю шляхом надання користувачам результатів внутрішнього контролю, контроль за

виконанням оперативних управлінських рішень та реалізацією проведених заходів).

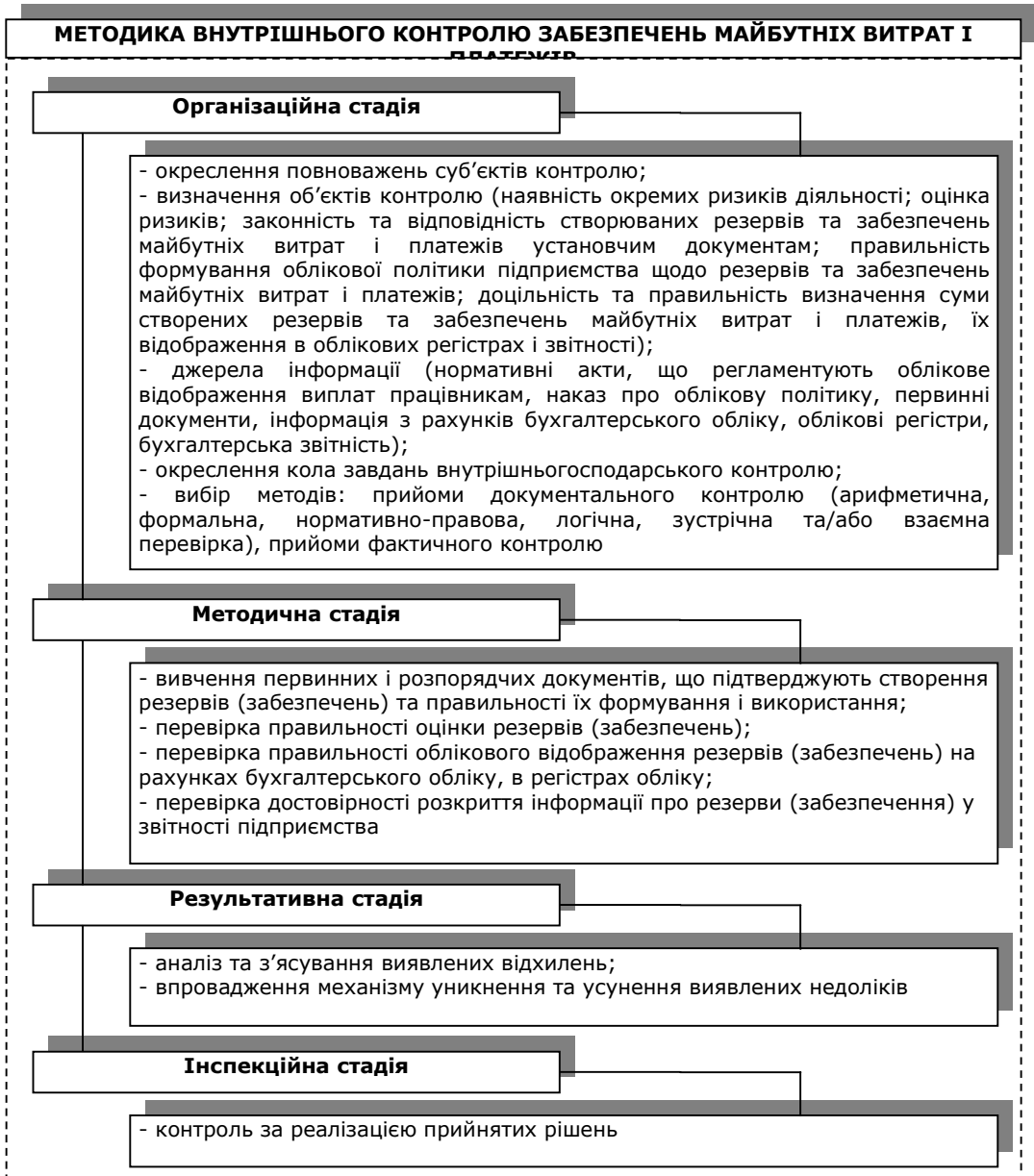

Рис.1. Методична модель внутрішнього контролю забезпечень майбутніх витрат і платежів

Джерело: власна розробка

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

На першому етапі формуються цілі, обираються методи і прийоми контролю, розробляється програма і визначаються параметри функціонування і розвитку підприємства, безпосередні виконавці контролю, строки його здійснення, форма звітності.

У межах першого етапу визначаються об'єкти контролю, проводиться збір облікових даних, матеріалів спостережень і замірів; здійснюється обробка одержаної інформації, розраховуються необхідні показники, здійснюється їх групування, складаються аналітичні таблиці, графіки та діаграми. Це зроблено з метою об'єктивної оцінки діяльності підприємства.

На результати та ефективність внутрішнього контролю має значний вплив правильне визначення його об'єктів, особливо у тих ділянках діяльності, в яких існує найбільша можливість виникнення перевитрат і марнотратства. Адже неправильне їх визначення може призвести до нерациональної діяльності служби внутрішнього контролю, втрат часу, відсутності необхідної інформації для прийняття керівництвом ефективних управлінських рішень. При цьому також створюється невиправдане підтвердження функціонування системи внутрішнього контролю, що призводить до відсутності інформації щодо фактичних відхилень, помилок та небажаних явищ.

На другому етапі контрольного процесу безпосередньо здійснюються контрольні процедури щодо достовірності господарських операцій із формування витрат та оцінюється їх відповідність заданим параметрам (бюджетним показникам).

На третьому етапі контрольного процесу результати контролю попередньо узагальнюються та здійснюється аналіз виявлених порушень. За результатами проведення внутрішнього контролю складається висновок щодо виявлених відхилень та встановлених порушень, здійснюється їх моніторинг та розробляються пропозиції щодо вдосконалення управлінського обліку підвищення рівня внутрішнього контролю. За результатами внутрішнього контролю здійснюється коригування діяльності підприємства, модифікація його стратегії, цілей діяльності, перегляд планів, перерозподіл завдань, удосконалення технології діяльності й управління.

Об'єкт контролю - сукупність економічно однорідних показників, перевірка яких здійснюється за допомогою єдиного інформаційного забезпечення та відповідних методичних прийомів. Об'єктами контролю резервів і забезпечень майбутніх витрат і платежів підприємства є:

1. Наявність окремих ризиків діяльності або ймовірності їх виникнення.
2. Оцінка ризиків діяльності підприємства.
3. Доцільність зовнішнього страхування або застосування облікових методів внутрішнього запобігання ризикам.
4. Правильність обрання резервів та забезпечень майбутніх витрат і платежів для запобігання або зменшення негативного впливу ризиків.
5. Законність та відповідність створюваних резервів та забезпечень майбутніх витрат і платежів установчим документам підприємства.
6. Правильність формування облікової політики підприємства щодо резервів та забезпечень майбутніх витрат і платежів.
7. Доцільність обрання методів створення резервів.
8. Правильність визначення суми створених резервів та забезпечень майбутніх витрат і платежів.
9. Достовірність витрачання резервів та забезпечень майбутніх витрат і платежів за призначенням.
10. Правильність оцінки резервів та забезпечень майбутніх витрат і платежів станом на дату складання фінансової звітності.
11. Достовірність відображення резервів та забезпечень майбутніх витрат і платежів в облікових регістрах.
12. Правильність відображення резервів та забезпечень майбутніх витрат і платежів згідно з Податковим кодексом України.
13. Достовірність фінансової та податкової звітності щодо резервів та забезпечень майбутніх витрат і платежів.

Джерела контролю - сукупність носіїв інформації, за допомогою і на основі яких проводиться контроль. Джерела контролю резервів і забезпечень майбутніх витрат і платежів підприємства можна класифікувати таким чином:

- Законодавчо-нормативні документи, які регламентують господарську діяльність підприємства.
- Законодавчо-нормативні документи, які регламентують порядок створення резервів і забезпечень майбутніх витрат і платежів.
- Законодавчо-нормативні документи, які регламентують оподаткування господарської діяльності підприємства.
- Законодавчо-нормативні документи, які регламентують організацію і ведення бухгалтерського обліку резервів і забезпечень майбутніх витрат і платежів та порядок здійснення їх контролю.
- Установчі та дозвільні документи підприємства.

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

- Угоди, договори та інші документи юридичного характеру, що є підставою для виникнення ризиків діяльності.

- Первинні і зведені документи.
- Регістри бухгалтерського обліку.
- Фінансова звітність.
- Податкова звітність.

Ефективність контролю на підприємстві залежить від правильності визначення його об'єктів та джерел контролю.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Отже, контроль за діяльністю підприємства залежить від чітко визначених і запропонованих функцій контролю забезпечень майбутніх витрат і платежів, визначення основних етапів здійснення контрольних процедур, визначення об'єктів та джерел контролю. Ефективність внутрішнього контролю забезпечень майбутніх витрат і платежів у системі управління ризиками залежить від постановки цілей та завдань контролю, формування інформаційного забезпечення, вибору суб'єктів внутрішнього контролю, достовірної оцінки забезпечень майбутніх витрат і платежів та їх відповідність заданим параметрам. Слід зазначити, що рівень складності контролю у системі управління залежить від: галузево-технологічних особливостей діяльності підприємства, їх організаційної структури; обсягів діяльності; рівня організації бухгалтерського обліку тощо. Перспективами подальших досліджень є перевірка залишків на рахунку 47 «Забезпечення майбутніх витрат і платежів», що дасть змогу встановити достовірність та повноту відображення даного рахунка в обліку.

Список використаних джерел:

1. Бабіч І. І. Внутрішній контроль в системі управління витратами : монографія / І. І. Бабіч; [кол. авторів за ред. канд. екон. наук І. Б. Садовської]. – Луцьк : РВВ Луцького НТУ, 2014. – С. 179-186.
2. Бутинець Т. А. Внутрішній контроль : суть і зміст / Т. А. Бутинець // Вісник Житомирського державного технологічного університету. Економічні науки. – Житомир, 2008. – С. 31-42.
3. Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: підручник / Куцик П.О., Бачинський В.І., Полянська О.А., Головацька С.І., Корягін М.В. - Львів: Видавництво ЛТЕУ, 2018. – 280 с.
4. Вербицька Г.Л. Управління економічним ризиком // Фінанси України. – 2004. – №4.– С. 34-41.
5. Вигівська І.М. Обліково-аналітичне забезпечення управління підприємницькими ризиками / І. М. Вигівська, І. Л. Грабчук, О. О. Зеленіна // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. Сер. : Бухгалтерський облік, контроль і аналіз. - 2015. - Вип. 1. - С. 67-79. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ptmbo_2015/
6. Головацька С. І. Організаційно-методичні моделі внутрішнього контролю витрат підприємств / С. І. Головацька, Н. С. Хаймьонова // Економічні науки : збірник наукових праць; Луцький національний технічний університет. – 2015. – Вип. 12 (45). – С. 75-81. – (Серія "Облік і фінанси").

7. Головацька С.І. Методичні аспекти обліково-інформаційного забезпечення ризик-орієнтованого управління будівельним підприємством // Збірник наукових праць. Торгівля, підприємництво, комерція. – Львів, ЛТЕУ, 2018. – Вип. 23.
8. Загородній А. Г. Облік і аудит: Термінологічний словник / А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк, Г. О. Партин. – Львів : Центр Європи, 2002. – 671 с.
9. Калюга Є. В. Система внутрішньогосподарського контролю та удосконалення її ефективності на підприємствах / Є. В. Калюга // Вісник податкової служби України. – 2001. – № 33. – С. 357-359.
10. Корінько М. Д. Контроль та аналіз діяльності суб'єктів господарювання в умовах її диверсифікації: теорія, методологія, організація : монографія / М. Д. Корінько. – К. : Інформат.-аналіт. агентство, 2007. – 429 с.
11. Куцик П. О. Внутрішньогосподарський оперативний облік і контроль у системі управління діяльністю виробничих підприємств : монографія / П. О. Куцик, С. А. Кошкаров, В. І. Бачинський. – Чернівці : Золоті литаври, 2012. – 264 с.
12. Нападовська Л. В. Внутрішньогосподарський контроль в ринковій економіці / Л. В. Нападовська. – Д. : Наука і освіта, 2000. – 223 с.
13. Терещенко В.С. Забезпечення майбутніх витрат і платежів як об'єкт бухгалтерського обліку: український та міжнародний досвід // Торгівля і ринок України: Темат. зб. наук. пр.: Випуск 19, т. 3 / Голов. ред. О.О.Шубін. – Донецьк: ДонДУЕТ, 2005. – С. 111-117.

References:

1. Babich, I.I. (2014). *Vnutrishnij kontrol' v systemi upravlinnia vytratamy* [Internal control in cost management system]. RVV Lutskogo NTU, Lutsk (in Ukr.).
2. Butynets', T.A. (2008). Managerial control of the essence and content. *Visnyk Zhytomyrs'koho derzhavnoho tekhnolohichnoho universytetu. Ekonomichni nauky [Bulletin of the Zhytomyr State Technological University. Economic sciences]*, Zhytomyr (in Ukr.).
3. Kutsyk, P.O., Bachyns'kyj, V.I., Polians'ka, O.A., Holovats'ka, S.I., Koriahin, M.V. (2018). *Bukhhalters'kyj oblik v upravlinni pidpriemstvom* [Accounting in the management of the company]. Vydavnytstvo LTEU, L'viv, 280 p. (in Ukr.).
4. Verbyts'ka, H.L. (2004). The management of economical risk. *Finansy Ukrainy [Finance of Ukraine]*, no. 4, p. 34-41 (in Ukr.).
5. Vyhivs'ka, I.M., Hrabchuk, I.L., Zelenina, O.O. (2015). Accounting and analytical support for managing business risks. *Problemy teorii ta metodolohii bukhhalters'koho obliku, kontroliu i analizu. Ser.: Bukhhalters'kyj oblik, kontrol' i analiz [Problems of the theory and methodology of accounting, control and analysis. Avg. : Accounting, control and analysis]*, no. 1, pp. 67-79 (in Ukr.).
6. Holovats'ka, S.I., Khajm'onova, N.S. (2015). Organizational and methodological models of internal control of company expenses. *Ekonomichni nauky: zbirnyk naukovykh prats'; Luts'kyj natsional'nyj tekhnichnyj universytet [Economic Sciences: collection of scientific works; Lutsk National Technical University]*, vol. 12 (45), pp. 75-81 (in Ukr.).
7. Holovats'ka, S.I. (2002). Methodological aspects of accounting and information provision of risk-oriented management of a construction company. *Zbirnyk naukovykh prats'. Torhivlia, pidpriemnytstvo, komertsiiia [Collection of scientific works. Trade, entrepreneurship, commerce]*, vol. 23 (in Ukr.).
8. Zahorodnij, A.H., Vozniuk, H.L., Partyn, H.O. (2002). *Oblik i audyt: Terminolohichnyj slovnyk* [Accounting and Auditing: A Glossary]. Center of Europe, L'viv, 671 p. (in Ukr.).

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

9. Kaliuha, Ye.V. (2001). The system of internal economic control and improvement of its efficiency at enterprises. *Visnyk podatkovoї sluzhby Ukrainy [Bulletin of the Tax Service of Ukraine]*, no. 33, pp. 357-359 (in Ukr.).

10. Korin'ko, M.D. (2007). *Kontrol' ta analiz diial'nosti sub'iektiv hospodariuvannia v umovakh ii dyversyfikatsii: teoriia, metodolohiia, orhanizatsiia* [Control and analysis of business entities in the conditions of its diversification: theory, methodology, organization]. Kyiv, 429 p. (in Ukr.).

11. Kutsyk, P.O., Koshkarov, S.A., Bachyns'kyj, V.I. (2012). *Vnutrishn'ohospodars'kyj operatyvnyj oblik i kontrol' u systemi upravlinnia diial'nistiu vyrobnychkyh pidpriemstv* [Intra-economic operational account and control in the management system of production company], *Zoloti lytavry, Chernivtsi* (in Ukr.).

12. Napadovs'ka, L.V. (2000). *Vnutrishn'ohospodars'kyj kontrol' v rynkovij ekonomitsi* [Internal control in a market economy]. *Nauka i osvita, Donets'k*, 223 p. (in Ukr.).

13. Tereschenko, V.S. (2005). Securing Future Expenses and Payments as an Object of Accounting: Ukrainian and International Experience. *Torhivlia i rynek Ukrainy [Trade and Market of Ukraine]*, no. 19, vol. 3. DonDUET, Donets'k, pp. 111-117 (in Ukr.).

УДК 336.5.02:667+504

JEL Classification: D24,Q57

DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2019-1.73.08>

Л.Г. Столяр, к.е.н.,

<https://orcid.org/0000-0001-9434-2607>

ТДВ «Чернівецький хімічний завод»,

І.В. Мустеца, к.е.н.,

<https://orcid.org/0000-0002-1033-2282>

М.Є. Скрипник, к.е.н.,

Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ,

<https://orcid.org/0000-0002-8510-1008>

м. Чернівці

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ХІМІЧНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Анотація

У статті досліджено питання управління витратами на підставі вибору оптимальної технології виробництва продукції хімічної промисловості. Побудовано модель п'яти чинників для вибору технології виробництва. Головною метою управління є вибір такої технології виробництва, яка б при менших витратах давала б максимальний прибуток та в свою чергу здійснювала мінімальний негативний вплив на навколишнє середовища та організм людини. Визначено критичну точку обсягу виробництва, при якій обрані технології виробництва є